

2019-04-16

Dnr: LM 2019/001170

RAPPORT GEODATARÅDETS HANDLINGSPLAN 2018

Aktivitet 3A – Riktlinjer och stöd för specifikationsarbete

Aktivitetsledare - Magnus Konnskog, Lantmäteriet

Del av fokusområde 3 gällande standardisering av grunddata i geodatarådets handlingsplan 2018–2020.

Innehållsförteckning

SAMMANFATTNING.....	3
1 INLEDNING OCH BAKGRUND	4
2 INTRESSENTER.....	4
3 TILLVÄGAGÅNGSSÄTT	5
4 LEVERABLER FRÅN AKTIVITETEN	6
4.1 AVGRÄNSNINGAR	7
4.2 MALL OCH HANDEDNING FÖR INFORMATIONSSPECIFIKATIONER.....	7
4.2.1 <i>De olika specifikationererna.....</i>	<i>8</i>
4.3 REGELVERK FÖR INFORMATIONSLAGRINGSMODELLER.....	8
4.3.1 <i>De olika informationsmodellerna</i>	<i>9</i>
5 FORTSATT ARBETE KRÄVS	11
5.1 EXEMPEL PÅ FORTSATT ARBETE	11

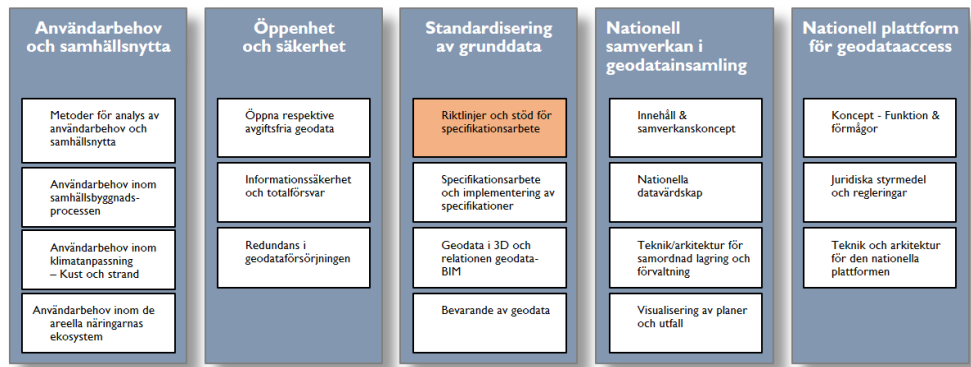
Sammanfattning

Inom aktiviteten har det tagits fram en mall för informationsspecifikationer, handledning till mallen och ett regelverk för informationslagringsmodeller. Lantmäteriet har varit ansvariga för aktiviteten, arbetsgruppen har bestått av Boverket, Kristianstad kommun, Lantmäteriet, Naturvårdsverket och Trafikverket.

1 Inledning och bakgrund

Akviteten "Riktlinjer och stöd för specifikationsarbete" är en del av geodatarådets handlingsplan och hör till fokusområdet som avser "Standardisering av grunddata".

Figur 1 - Geodatarådets handlingsplan

Utifrån uppdraget "Digitalt först - för en digital samhällsbyggnadsprocess" har i samverkan med "Smart Built Environment" totalt ca 150 informationsmängder pekats ut som nödvändiga för att uppnå en obruten digital samhällsbyggnadsprocess. Informationsmängderna som är utpekade innehåller information från flera olika myndigheter, bland annat Lantmäteriet, Trafikverket, Sjöfartsverket och Naturvårdsverket.¹

De utpekade informationsmängderna ska tillgängliggöras nationellt och behöver därför beskrivas på ett enhetligt sätt. Enhetlig dokumentation bör ses som ett krav för en användarvänlig nationell plattform.

För att det ska vara möjligt att dokumentera på ett enhetligt sätt krävs det att berörda aktörer har gemensamma ramverk att förhålla sig till.

Inom arbetet har det tagits fram följande material:

- Mall för informationsspecifikationer
- Handledning till mallen
- Regelverk för informationslagringsmodeller

2 Intressenter

Intressenter för det material som tagits fram inom aktiviteten är de myndigheter och aktörer som kommer att tillgängliggöra information för samhällsbyggnadsprocessen. De utpekade informationsmängderna behöver beskrivas i enlighet med de riktlinjer som tagits fram.

¹ <https://www.lantmateriet.se/contentassets/50c7b8feec4744e5a0fa2ffaf0ea07ec/slutrapport-digitalt-forst.pdf>

3 Tillvägagångssätt

Lantmäteriet har ansvarat för aktiviteten och arbetsgruppen har bestått av följande personer:

Kristofer Gäfvert, Lantmäteriet
Magnus Konnskog, Lantmäteriet
Bo Nilsson, Boverket
Karl-Gustav Johansson, Boverket
Petronella Enström, Boverket
Karl-Magnus Jönsson, Kristianstad Kommun
Anna Halvarsson, Naturvårdsverket
Peter Eriksson, Trafikverket

Arbetsgruppen har haft både fysiska träffar och Skype-möten för att stämma av hur arbetet fortlöpt. Lantmäteriet har ansvarat för att vid de fysiska träffarna haft ett material framtaget som vi sedan kunnat stämma av och arbetat vidare med rent praktiskt. Detta har varit uppskattat i arbetsgruppen och lett till att vi slutligen levererat en mall, handledning och ett regelverk som vi tillsammans känner oss nöjda med.

4 Leverabler från aktiviteten

Det är tre leverablerna från denna aktivitet:

- Mall för informationsspecifikation²
- Handledning till mallen³
- Regelverk för informationslagringsmodeller⁴

Inom aktiviteten har behovet av tre olika specifikationer identifierats för att nå en helhet och sammanhängande kedja från insamling till tillgängliggörande av en informationsmängd.

De tre olika specifikationerna:

- Dataproduktspecifikation för underhåll av data
- Informationsspecifikation
- Dataproduktspecifikation för tillgängliggörande av data

En delmängd inom respektive specifikation är en informationsmodell. En informationsmodell är en visuell beskrivning av hur informationen är strukturerad och hänger ihop.

För varje specifikationstyp som nämns ovan finns också en anpassad informationsmodell.

De tre olika informationsmodellerna:

- Informationsutbytesmodell (delmängd av dataproduktspecifikationen för underhåll)
- Informationslagringsmodell (delmängd av informationsspecifikationen)
- Informationstillhandahållandemodell (delmängd av dataproduktspecifikationen för tillgängliggörande)

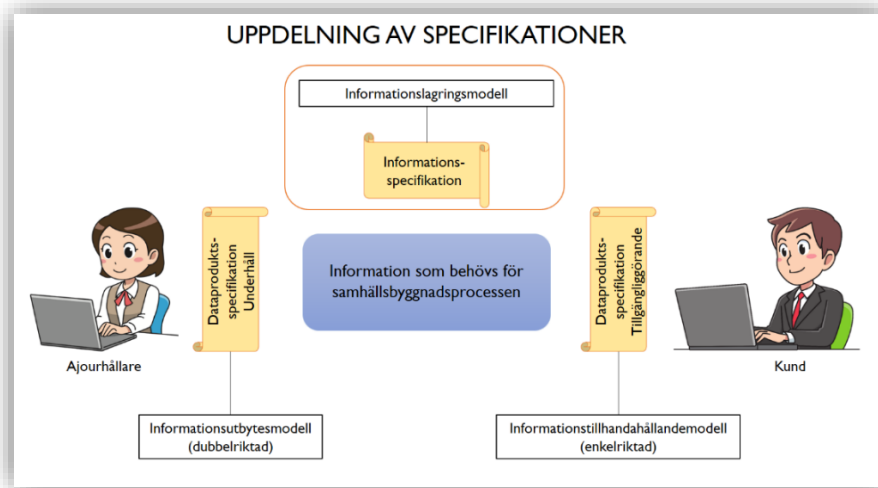
² <https://geodata.se/globalassets/om/mall-informationsspecifikation.docx>

³ <https://geodata.se/globalassets/om/handledning-mall.docx>

⁴ <https://geodata.se/globalassets/om/regelverk-ilm.docx>

4.1 Avgränsningar

Inom aktiviteten har vi avgränsat oss till att ta fram en mall för informations-specifikationer och ett regelverk för informationslagringsmodeller.

Figur 2 - Uppdelning av specifikationer. Figuren visar hur specifikationerna hänger samman med respektive informationsmodell.

4.2 Mall och handledning för informations-specifikationer

Inom aktiviteten har en mall och handledning för informations-specifikationer tagits fram. Mallen innehåller följande kapitel:

1. Om informations-specifikationen
2. Syfte och identifiering av datamängden
3. Datamängdens omfattning
4. Datainnehåll och struktur
5. Referenssystem
6. Kvalitet på data
7. Datainsamling och bearbetning
8. Underhåll av data
9. Presentationsregler
10. Leverans
11. Metadata
12. Övrig information

Mallen baseras och uppfyller kraven enligt standarden ISO 19131.⁵

⁵ <https://www.sis.se/produkter/informationsteknik-kontorsutrustning/ittillampningar/allmant/sseniso191312008/>

De informationsmängder som pekats ut som nödvändiga för att uppnå en obruten digital samhällsbyggnadsprocess ska beskrivas enligt mallen som tagits fram⁶.

För att underlätta framtagandet av informationsspecifikationen har en handledning tagits fram. Handledning innehåller information om vad som ska ingå under respektive kapitel. Handledning finns tillgänglig på geo-data.se⁷

4.2.1 DE OLIKA SPECIFIKATIONERNA

Dataproduktspecifikation för underhåll beskriver den information som för tillfället utbyts och är ofta aktuell för flera verksamheter, parter eller intressenter. Med underhåll avses dubbelriktat informationsutbyte.

Informationsspecifikation beskriver vilken digital information som hantearas. Syftet är att ha en samlad bild över vilken information som krävs för att samhällsprocesserna ska fungera samt vara underlag för att beskriva utbyte med andra verksamheter.⁸

Syftet med informationslagringsmodellen är att presentera en teknik- och utbytesneutral modell som beskriver samhällets nuvarande information samt eventuella kommande behov. Informationslagringsmodellen är därmed navet för den information som tillgängliggörs eller utbyts, och påvisar hur information från olika datakällor skulle kunna kombineras med varandra.

Informationslagringsmodellen kan presentera information som inte för tillfället utbyts, men som finns tillgänglig.

Observera att informationslagringsmodellen varken är en datamodell eller databasmodell.⁹

Informationstillhandahållandemodell är anpassad för tillhandahållande av den information som är aktuell för flera verksamheter, parter eller intressenter. Till skillnad från informationsutbytesmodellen är denna modell enkelriktad, det vill säga att det enbart är ett tillhandahållande av informationen.

4.3 Regelverk för informationslagringsmodeller

Inom aktiviteten har ett ramverk för informationslagringsmodeller tagits fram. Syftet med regelverket är att de informationslagringsmodeller som stödjer den obrutna digitala samhällsbyggnadsprocessen ska dokumenteras på ett enhetligt sätt.

Målgruppen med regelverket är de som tar fram, dokumenterar och förvaltar informationslagringsmodeller.

⁶ <https://geodata.se/globalassets/om/mall-informationspecifikation.docx>

⁷ <https://geodata.se/globalassets/om/handledning-mall.docx>

⁸ https://www.lantmateriet.se/contentassets/ae6086900d44482783ff408c4300ef0f/beslut_181120-090809.pdf

⁹ <https://www.geodata.se/globalassets/om/regelverk-ilm.docx>

Regelverket innehåller följande kapitel:

1. Syfte
2. Inledning
3. Prefix
4. Namnsättning
5. Paket
6. Diagram
7. Klass
8. Attribut
9. Operation
10. Relation
11. Datatyp
12. Regel
13. Stereotyper
14. Texter för modellelement
15. Avsteg från standarder

4.3.1 DE OLIKA INFORMATIONSMODELLERNA

Informationsutbytesmodellen är anpassad för utbyte av den information som är aktuell för flera verksamheter, parter eller intressenter. Med utbyte avses dubbelriktat utbyte.

Informationslagringsmodell beskriver vilken digital information som hanteras. Syftet är att ha en samlad bild över vilken information som krävs för att samhällsprocesserna ska fungera samt vara underlag för att beskriva utbyte med andra verksamheter.¹⁰

Syftet med informationslagringsmodellen är att presentera en teknik- och utbytesneutral modell som beskriver samhällets nuvarande information samt eventuella kommande behov. Informationslagringsmodellen är därmed navet för den information som tillgängliggörs eller utbyts, och påvisar hur information från olika datakällor skulle kunna kombineras med varandra.

Informationslagringsmodellen kan presentera information som inte för tillfället utbyts, men som finns tillgänglig.

Observera att informationslagringsmodellen varken är en datamodell eller databasmodell.¹¹

¹⁰ https://www.lantmateriet.se/contentassets/ae6086900d44482783ff408c4300ef0f/beslut_181120-090809.pdf

¹¹ <https://www.geodata.se/globalassets/om/regelverk-ilm.docx>

Informationstillhandahållandemodell är anpassad för tillhandahållande av den information som är aktuell för flera verksamheter, parter eller intressenter. Till skillnad från informationsutbytesmodellen är denna modell enkelriktad, det vill säga att det enbart är ett tillhandahållande av informationen.

5 Fortsatt arbete krävs

Inom aktivitet 3A har det identifierats att fortsatt arbete krävs. För att öka standardiseringen kopplat till en obruten digital samhällsbyggnadsprocess behövs det ett större ramverk att förhålla sig till. Ramverket behöver utvecklas med fler delar än de som tagits fram inom denna aktivitet. De leverabler som tagits fram inom aktivitet 3A kan ses som en delmängd av ett större ramverk som behöver arbetas fram.

Aktivitet 3A har också beröringspunkter med regeringsuppdraget som Bolagsverket, Lantmäteriet och Skatteverket tillsammans med DIGG(Myndigheten för digital förvaltning) arbetat med. Uppdraget "Uppdrag om säker och effektiv tillgång till grunddata" slutrapporteras till regeringen 30 april 2019 och det framgår också förslag i rapporten som tydliggör informationsansvaret och vad som behövs för att öka standardiseringen.¹² Inom uppdraget har det konstaterats att det behövs ett nationellt ramverk att förhålla sig till för att öka standardiseringen. Inom uppdraget föreslås att DIGG blir ansvariga för det nationella ramverket med stöd av Bolagsverket, Lantmäteriet och Skatteverket.

Resultatet inom både aktivitet 3A och det sistnämnda regeringsuppdraget pekar på behovet av en tydligare styrning och att ett nationellt ramverk behöver tas fram.

5.1 Exempel på fortsatt arbete

Inom aktivitet 3A har det identifierats ett behov av fler specifikationer och informationsmodeller. För att nå en enhetlighet för informationen behövs följande tas fram:

- Mallar avseende dataproduktspecifikationer för underhåll och tillgängliggörande av data
- Regelverk för informationsutbytesmodeller och informationstillhållandemodeller

Utöver enhetlig dokumentation av informationen behövs också:

- Regelverk för begreppsmodeller för att enhetlig terminologi i den digitala samhällsbyggnadsprocessen uppnås
- Regelverk för processmodeller
- Regelverk för att översätta informationsmodeller till utbytesformat (tex: XML-/JSON-schema)

Observera att ovanstående punktlista enbart är ett urval av regelverk som behövs. Fortsatt arbete och samarbete mellan olika aktörer krävs för att vi ska kunna nå en obruten digital samhällsbyggnadsprocess.

¹² <https://www.regeringen.se/regeringsuppdrag/2018/06/uppdrag-om-saker-och-effektiv-tillgang-till-grunddata/>